

Coöperaties in China

Coöperaties in China kennen een bewogen geschiedenis. Na de hervormingen van de collectivistische landbouw krijgt de coöperatie in de jaren '80 een nieuwe impuls.

Yamei Hu en George Hendrikse¹

Coöperaties zijn geen nieuw fenomeen in China. Hun geschiedenis gaat terug tot de jaren '20 van de vorige eeuw. De creatie van Nieuw China in 1949 en de bijbehorende hervormingen van het platteland hebben geleid tot de ontwikkeling van verschillende soorten coöperaties, zoals inkoop- en verkoopcoöperaties, kredietcoöperaties, coöperaties van ambachtslieden en verwerkingscoöperaties in de landbouw. De vrijwillige en zelfstandige aspecten van coöperaties zijn echter geleidelijk uitgekleeft gedurende de periode van collectivisatie in 1955-56. Uiteindelijk resulteerden organisaties met collectieve landbouw, die zowel economische als politieke functies uitvoerden. Evenals in Oost-Europa is dit experiment desastreus afgelopen.

BOERENGEZINNEN

In 1978 is China begonnen met economische en politieke hervormingen. Collectivistische landbouw werd in de jaren '80 vervangen door landbouw op gezinsbasis door de invoering van het systeem van individuele gezinsverantwoordelijkheid, terwijl de landbouwmarkten langzaam werden geliberaliseerd van 1983-1991. In dit systeem werd een boerengezin verantwoordelijk voor de bewerking van het land. Het land is weliswaar in bezit van het gehele dorp, maar het boerengezin bepaalt zelf de wijze waarop het land wordt aangewend en nadat een bepaalde hoeveelheid is afgedragen aan de overheid valt het restant van de oogst volledig toe aan het boerengezin. Communes werden opgeheven, en de collectivistische economie van het platteland werd in 1985 hervormd tot gemeenschapscoöperaties op dorpsniveau. Zij voorzien in behoeften van de lokale gemeenschap.

ONDERHANDELINGSPOSITIE

De overgang van een centraal-geleide economie naar een socialistische markteconomie gedurende de jaren '80 en '90 heeft een grote invloed gehad op de 800 miljoen kleine boeren. Bestaande relaties met inputleveranciers en outputmarkten stortten in. Kleine boeren hadden de grootste moeite met het verwerven van enerzijds essentiële inputs zoals voeding, mest, zaden en kapitaal, en anderzijds toegang tot afzetmarkten om hun producten te verkopen. De voortschrijdende globalisering van de landbouw heeft het proces van uitsluiting alleen maar versterkt en onderhandelingsposities verder ondermijnd. Het herstructureeringsproces van de overheidsgeoriënteerde coöperatieve organisaties heeft weinig bijgedragen aan het oplossen van deze problemen. Dit bood ruimte aan

nieuwe coöperatieve organisaties.

Aan het eind van de jaren tachtig zijn nieuwe coöperatieve organisaties voor boeren ontstaan in verscheidene provincies in China. De eerste coöperaties werden 'technologische associaties' genoemd. Hun oogmerk was nieuwe technologieën onder de aandacht te brengen en over te dragen aan boeren. Lokale technici, grote gespecialiseerde boeren, en wetenschappelijke instituten waren de belangrijkste spelers *'BGCs zorgen voor kleine boeren voor toegang tot markten'*

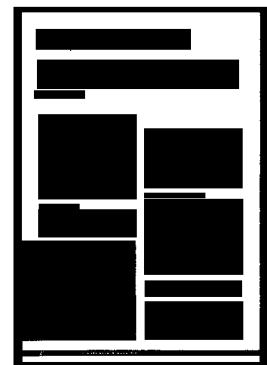
in het initiëren en organiseren van dergelijke coöperatieve organisaties. Naarmate het hervormingsprogramma vorderde ontstonden ook meer coöperatieve landbouworganisaties. In 2004 overschreed het aantal nieuwe coöperatieve organisaties de 150.000.

ASSOCIATIES EN COÖPERATIES

Er kunnen twee basisvormen worden onderscheiden: boer gespecialiseerde associaties (BGAs) en boer gespecialiseerde coöperaties (BGCs). Van de 150.000 coöperatieve organisaties in 2004 was 65% BGA en 35% BGC. BGAs zijn voornamelijk geregistreerd bij het Bureau voor Civiele Zaken, hebben geen vaste activa, brengen geen lidmaatschapsgeld in rekening, voorzien voornamelijk in technologische ondersteuning, en wisselen technologische en marktinformatie uit. In het algemeen zijn BGCs geregistreerd bij het Bureau van Industrie en Handel, hebben zij vaste activa, zijn hun activiteiten zoals productie, marketing of verwerking geconcentreerd rondom landbouwproducten, en vertonen zij overeenkomsten met de coöperaties in de Verenigde Staten en Europa.

MARKTTOEGANG

Vooral BGCs krijgen veel aandacht omdat zij bloeien in vele provincies en in vele landbouwsectoren, en met succes vaak de problemen van kleine boeren betreffende de toegang

tot markten oplossen. De ontwikkeling van BGCs is verder gebaat geweest bij het in werking treden van een nationale wet op 1 juli 2007 die de BGC als rechtsvorm erkent. Het Bureau van Industrie en Handel rapporteert betreffende december 2008 dat er 110.900 BGCs zijn geregistreerd, waarvan 42.800 BGCs (38,6%) in de akkerbouw en 34.200 (30,8%) in de veeteelt. Van deze BGCs waren er 74.000 voor het eerst geregistreerd in 2008 met een gecumuleerd vermogen van 56,85 miljard yuan (8,33 miljard dollar). Het gecumuleerde vermogen van alle BGCs bedraagt 88,016 miljard yuan (12,890 miljard dollar). In de eerste helft van 2009 zijn er 68.200 nieuwe BGCs gevestigd.

Het aantal BGCs neemt sterk toe, maar hun omvang blijft gemiddeld klein. De verdeling van de omvang van het vermogen van de 110.900 BGCs aan het einde van 2008 is illustratief: 89.800 (18.400, 1986, 726, 11) BGCs heeft een vermogen minder dan 1 miljoen (1-5 miljoen, 5-10 miljoen, 10-1.000 miljoen, meer dan 1 miljard) yuan (1 miljoen yuan is 0,15 miljoen dollar).

NIET ALLEEN BOEREN

De heterogeniteit van het ledenbestand van BGCs is aanzienlijk. In de eerste plaats is het BGCs toegestaan om leden toe te laten die geen boer zijn, maar het percentage boeren is minimaal 80. Op dit moment bedraagt het aantal leden van BGCs in China 1.417.100, waarvan 1.339.400 boeren (94,5%). Van de 60.100 leden die geen boer zijn, zijn er 16.700 ondernemingen, 682 instituties, en 334 sociale organisaties. In de tweede plaats, boeren als leden vormen een heterogene groep. ‘Grote boeren’ hebben een omvangrijk areaal en vermarkten op grote schaal. Zij hebben zowel

menselijk als sociaal kapitaal vergaard via het opbouwen en onderhouden van relaties en het verkrijgen van toegang tot markten. Zij zijn, samen met technologische deskundigen,

de ondernemende boeren die een coöperatie initiëren, van de grond tillen, en organiseren. Zij zijn cruciaal voor het overleven en de vitaliteit van de coöperatie.

KERNLEDEN

De heterogeniteit van het ledenbestand wordt gereflecteerd in de samenstelling van beheersstructuren. In termen van inkomensrechten, veel BGCs verdelen hun inkomsten op basis van het aantal aandelen per lid, naast een verdeling op basis van de omzet. In termen van beslissingsrechten, er is meestal sprake van een minderheid van kernleden en een meerderheid van gewone leden. Normale leden geven invulling aan hun beslissingsrechten door enerzijds het uitbrengen van stemmen, communicatie, en het beëindigen van hun lidmaatschap, en anderzijds het delegeren van vele beslissingsrechten aan de kernleden. Daarnaast hebben vele BGCs extra stemrechten die worden toegewezen op basis van de gekochte aandelen. Wettelijk mogen deze extra stemrechten niet meer dan 20% van het totale aantal stemmen bedragen.

KLEIN EN LOKAAL

Samenvattend, landbouwcoöperaties (BGCs) in China zijn in hoge mate bepaald door de institutionele omgeving en de ledenheterogeniteit. Landbouwcoöperaties op het Chinese platteland maken een snelle ontwikkeling door sinds de jaren ‘80. Ze zijn meestal klein, en lokaal. Specifiek menselijk kapitaal in termen van het bewerkstelligen en handhaven van relaties en toegang tot markten lijkt het meest belangrijk te zijn in de besturing van coöperaties. ■

Voetnoot

- 1 Dr. Y. Hu, *Universitair Docent, Erasmus University*
- Prof.dr. G.W.J. Hendrikse, *hoogleraar Economics of Organizations, Rotterdam School of Management, Erasmus University, E-mail: ghendrikse@rsm.nl, www.erim.nl/cooperatives*

